

บันทึก

เรื่อง การส่งลงโทษข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้ลาออกจากราชการไปแล้ว ในกรณีที่การสอบสวนพิจารณาปรากฏว่ากระทำผิดวินัยที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจะสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ได้หรือไม่ เพียงใด

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ นร ๐๒๐๓/๑๔๘๖ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงาน ก.พ.ได้เสนอมติ ก.พ.เกี่ยวกับการวินิจฉัยมาตรา ๘๙^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยมีข้อเท็จจริงและความเห็นดังนี้ คือ เดิมกระทรวงศึกษาธิการได้หารือไปยัง ก.พ.ว่า ข้าราชการพลเรือนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวนไว้ตามกฎหมายแล้ว ในระหว่างการสอบสวนพิจารณาได้ขอลาออกจากราชการ และผู้มีอำนาจได้สั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการไปแล้ว กรณีจึงมีปัญหว่า เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖^๒ หรือมาตรา ๙๒^๓

^๑ มาตรา ๘๙ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖ หรือมาตรา ๙๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี ก็ยังมีอำนาจสั่งดำเนินการ ลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวดนี้ได้ เว้นแต่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นจะออกจากราชการเพราะตาย

^๒ มาตรา ๘๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องได้รับโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าให้ออก

ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ เห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรสอบสวน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้าในการสอบสวนนี้ จะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญในทุกกระทรวง ทบวง กรม

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๙๗ ในเรื่องที่จะต้องสอบสวนตามวรรคสอง และคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๗ ได้สอบสวนไว้แล้ว คณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสองจะนำสำนวนการสอบสวนนั้นมาใช้เป็นสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยถือว่าได้มีการสอบสวนตามวรรคสองแล้วก็ได้ แต่ทั้งนี้

วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๐ เห็นควรลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ จะทำอย่างไร และควรกำหนดวันสั่งลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งตั้งแต่วันใด

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๘๙^๔ บัญญัติว่า แม้ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฯลฯ จะออกจากราชการไปแล้ว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖ หรือมาตรา ๙๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี ก็ยังมีอำนาจสั่งดำเนินการลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวดนี้ เว้นแต่ข้าราชการผู้นั้นจะออกจากราชการเพราะตาย คำว่า “เปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวดนี้” ย่อมหมายความว่าเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตามหมวด ๔ ว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย ซึ่งมีบัญญัติทั้งโทษในความผิดวินัยไม่

ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยจะระบุหรือไม่ระบุข้อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งต่างระดับกันถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ ที่มีอำนาจดำเนินการตามวรรคสอง สำหรับผู้ถูกกล่าวหาที่มีตำแหน่งสูงกว่า เป็นผู้ดำเนินการตามวรรคสองได้

หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

๓ มาตรา ๙๒ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษ สั่งให้ออกจากราชการหรือดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไปแล้ว ให้ส่งรายงานการลงโทษ การสั่งให้ออกจากราชการ หรือการดำเนินการทางวินัยนั้นต่อผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นตามลำดับจนถึงปลัดกระทรวง ในกรณีที่เป็นการข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๑๐ ในกระทรวงหรือทบวง และตำแหน่งทุกระดับในสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี หรือในส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและไม่สังกัดกระทรวงหรือทบวงหรือในส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและมีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีให้รายงานจนถึงรัฐมนตรีเจ้าสังกัด

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้น ซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งตามวรรคหนึ่ง เห็นว่าการลงโทษหรือการดำเนินการทางวินัยนั้นไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมีอำนาจที่จะสั่งลงโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ ตามควรแก่กรณีได้ แต่ถ้าจะลงโทษหรือเพิ่มโทษแล้ว โทษที่ลงหรือเพิ่มขึ้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิมต้องไม่เกินอำนาจของผู้ซึ่งสั่งใหม่นั้น

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษ สั่งให้ออกจากราชการ ดำเนินการทางวินัย หรือลงทัณฑ์แก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือตามกฎหมายว่าด้วยวินัยโดยเฉพาะแล้ว แต่ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งดังกล่าว เห็นว่ากรณีเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรืออธิบดีผู้บังคับบัญชาแล้วแต่กรณี ซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งดังกล่าวที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่ง มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๘๖ หรือมาตรา ๘๖ ทวิ ถ้าจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๘๖ ก่อน ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๘๖ ในกรณีที่จะต้องลงโทษตามมาตรา ๘๖ ทวิ ถ้ามีการตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน หรือลงทัณฑ์อย่างอื่นไปแล้ว ก็ให้เป็นอันพับไป

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

ร้ายแรงและร้ายแรง ตั้งแต่โทษภาคทัณฑ์ขึ้นไปจนถึงโทษไล่ออกจากราชการ ฉะนั้น เมื่อผลการสอบสวนปรากฏว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖ หรือมาตรา ๙๒ วรรคสาม ก็ย่อมมีอำนาจลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์แก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ได้ สำหรับปัญหาที่จะกำหนดวันสั่งลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งตั้งแต่วันใดนั้น ก.พ.ลงมติว่า ผู้บังคับบัญชาย่อมมีอำนาจตามมาตรา ๘๙ นี้ สั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์แก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วนั้น โดยสั่งย้อนหลังเท่าที่จำเป็นได้ แต่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) มีความเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๘๙ มิได้มุ่งหมายที่จะให้ลงโทษข้าราชการที่กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง เพราะมาตรานี้ระบุไว้เฉพาะผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น หากตีความมาตรา ๘๙ ให้รวมถึงการลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงด้วยจะเกิดปัญหาทางปฏิบัติ กล่าวคือ ถ้าตั้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและผู้ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากราชการไปแล้ว หากผลการพิจารณาปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ก็อาจลงโทษได้ แต่ถ้าไม่ได้ตั้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผู้ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากราชการไปแล้ว ก็มีอาจถูกลงโทษได้ หรือถ้าตั้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากราชการไปแล้ว หากผลการพิจารณาปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็มีอาจลงโทษได้เช่นกัน และการสั่งลงโทษสำหรับการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้มีผลย้อนหลังนั้น เมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นที่แจ้งชัด ย่อมไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม

ก.พ.ได้พิจารณาความเห็นของ ก.ม.แล้ว มีมติยืนยันตามความเห็นของ ก.พ. ดังนั้น เพื่อยุติปัญหาการตีความและวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าว ก.พ.จึงมีมติให้นำความเห็นของ ก.พ.ดังกล่าวข้างต้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๘ (๓)^๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ ต่อไป

รองนายกรัฐมนตรี (พลเรือเอก สนิธิ บุญยะชัย) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

โดยที่ปัญหาเรื่องนี้มีความสำคัญและต้องการความรอบคอบในการพิจารณา เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๒^๖ แห่งระเบียบคณะกรรมการ

^๔ มาตรา ๘ ก.พ.มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๓) ตีความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ มติของ ก.พ.เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้ใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

๑.ล๑

๑.ล๑

^๖ ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะในหลายด้านหรือต้องการความรอบคอบในการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจขอให้กรรมการร่างกฎหมายสองหรือสามคณะมาประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเป็นกรณีพิเศษก็ได้

กฤษฎีกา ว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ.๒๕๒๒ จัดให้มีการประชุมร่วมกันของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ และกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔ เพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมกันของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ และคณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงาน ก.พ.) ผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมบัญชีกลาง) และผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว มีความเห็นว่า ในการวินิจฉัยปัญหาที่ว่าข้าราชการซึ่งมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนออกจากราชการ เมื่อออกจากราชการไปแล้ว ถ้าผลการสอบสวนปรากฏว่าสมควรลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ผู้มีอำนาจลงโทษจะลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ได้หรือไม่ หรือจะต้องลงโทษให้ออกหรือปลดออก หรือไล่ออกอย่างไรอย่างหนึ่งเท่านั้น เพราะเป็นผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ไม่ได้ เมื่อได้พิจารณาความในมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ โดยตลอดแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมกันของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ และคณะที่ ๔) มีความเห็นว่า ผู้มีอำนาจลงโทษย่อมมีอำนาจลงโทษผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้ออกจากราชการไปแล้วตามควรแก่กรณีของการกระทำผิดวินัยเช่นเดียวกับการลงโทษข้าราชการซึ่งยังไม่ออกจากราชการ กล่าวคือ ถ้าผู้มีอำนาจลงโทษเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่า ควรลงโทษให้ออก หรือปลดออก หรือไล่ออก จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๘๖ ทวิ (๑)^๗ คือส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งข้าราชการผู้ถูกสอบสวน

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๘๖ ทวิ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖ เห็นว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง สมควรลงโทษถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๑๑ ลงมาในราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๘๖ วรรคสาม หรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งข้าราชการผู้ถูกสอบสวนสังกัดอยู่พิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมีมติเป็นประการใดให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุดังกล่าว แล้วแต่กรณี ส่งให้เป็นไปตามนั้น

(๒) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๔ ลงมาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณาและเมื่อ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติเป็นประการใดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งให้เป็นไปตามนั้น

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๘๖ วรรคสาม หรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) มีความเห็นขัดแย้งกับความเห็นของ อ.ก.พ.จังหวัดก็ให้นำสำนวนส่ง อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งข้าราชการผู้นั้นสังกัดอยู่พิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมีมติเป็นประการใด ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุดังกล่าว แล้วแต่กรณี ส่งให้เป็นไปตามนั้น

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๖ วรรคสอง หรือตามมาตรานี้ ให้ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๔๔ ระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๘๖

สังกัดอยู่พิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมีมติเป็นประการใด ผู้มีอำนาจลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เป็นไปตามมติ อ.ก.พ.กระทรวง ซึ่งอาจเป็นการสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ ตามที่มาตรา ๙๒ วรรคสอง^{๙๖}บัญญัติไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นข้าราชการตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๔ ลงมาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ผู้มีอำนาจลงโทษซึ่งได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องดำเนินการตามมาตรา ๘๖ ทวิ (๒) คือส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.จังหวัดพิจารณาและเมื่อ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติเป็นประการใดแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องสั่งลงโทษตามมติของ อ.ก.พ.จังหวัด และรายงานการลงโทษไปยังส่วนราชการที่ข้าราชการผู้นั้นสังกัดอยู่ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้บังคับบัญชารวมทั้งนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีความเห็นขัดแย้งกับความเห็นของ อ.ก.พ.จังหวัด ต้องส่งสำนวนการสอบสวนของ อ.ก.พ.จังหวัดไปให้ อ.ก.พ.กระทรวงซึ่งข้าราชการผู้นั้นสอบสวนสังกัดอยู่พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมีมติเป็นประการใด นายกรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาต้องสั่งให้เป็นไปตามมตินั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นว่า ข้าราชการซึ่งถูกสอบสวนและได้ออกจากราชการไปแล้ว ได้กระทำความผิดวินัยที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผู้มีอำนาจลงโทษเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนในกรณีเช่นนี้ มาตรา ๘๕^{๙๗} บัญญัติให้ผู้มีอำนาจลงโทษหรือผู้บังคับบัญชาลงโทษลดขั้นเงินเดือนหรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด เมื่อได้สั่งลงโทษไปแล้ว ผู้มีอำนาจลงโทษต้องปฏิบัติตามมาตรา ๙๒^{๙๘} คือ ส่งรายงานการลงโทษต่อผู้บังคับบัญชาของข้าราชการผู้นั้นลงโทษตามลำดับจนถึงปลัดกระทรวง

ในกรณีผู้บังคับบัญชาซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งลงโทษรวมทั้งปลัดกระทรวงเห็นว่าการลงโทษนั้นไม่เหมาะสม ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีตำแหน่งเหนือผู้สั่งลงโทษมีอำนาจตามมาตรา ๙๒ วรรคสอง ที่จะสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษตามควรแก่กรณีได้

เมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้บัญญัติ

วรรคสอง หรือตามมาตรานี้ได้ และให้พิจารณาลงโทษผู้บังคับบัญชาซึ่งละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย

ผู้ใดถูกสั่งลงโทษให้ออกตามมาตรา^{๙๙} ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

^{๙๖} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

^{๙๗} มาตรา ๘๕ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อนซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน

ในกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ามิเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยกล่าวคำตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

การลงโทษตามมาตรา^{๑๐๐}นี้ ผู้บังคับบัญชาใดจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

^{๑๐๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

กระบวนการลงโทษผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไม่ว่าจะเป็นผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว หรือยังคงรับราชการอยู่ดังได้กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมร่วมกันของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ และคณะที่ ๔) จึงมีความเห็นว่าผู้มีอำนาจลงโทษตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ได้กำหนดไว้ในมาตราต่าง ๆ ย่อมมีอำนาจลงโทษข้าราชการซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้ออกจากราชการไปแล้วได้ตามควรแก่กรณีของการกระทำความผิดวินัย คืออาจเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตราต่าง ๆ ก็ได้ ไม่จำกัดว่าเมื่อมีการกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วจะต้องลงโทษให้ออกหรือปลดออก หรือไล่ออก อย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น จะลงโทษต่ำกว่านั้นไม่ได้เพราะถ้าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ มีเจตนารมณ์ที่จะไม่ให้ลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์แก่ข้าราชการซึ่งกระทำความผิดวินัยแต่ได้ออกจากราชการไปแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ก็จะต้องบัญญัติจำกัดอำนาจ อ.ก.พ.กระทรวง มิให้มีอำนาจลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการไปแล้วไว้ให้ปรากฏอย่างชัดแจ้ง รวมทั้งห้ามมิให้ผู้มีอำนาจลงโทษพิจารณาโทษลดขั้นเงินเดือนหรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์สำหรับข้าราชการดังกล่าวกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยซึ่งไม่ถึงขั้นร้ายแรงไว้ด้วย แต่เมื่อไม่ได้บัญญัติไว้ก็ต้องแปลความว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ มีความประสงค์ที่จะให้มีการปฏิบัติอย่างเดียวกันสำหรับข้าราชการซึ่งกำลังรับราชการอยู่ และข้าราชการซึ่งออกจากราชการไปแล้ว

สำหรับปัญหาที่ว่า ถ้าผู้มีอำนาจลงโทษมีอำนาจลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์แก่ข้าราชการที่กระทำความผิดวินัยและได้ออกจากราชการไปแล้วจะกำหนดวันสั่งลงโทษหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งตั้งแต่วันใด ในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมกันของกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ และคณะที่ ๔) มีความเห็นว่า เนื่องจากข้าราชการซึ่งจะต้องถูกสั่งลงโทษตามมาตรา ๘๙^{๑๑} เป็นผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนจะออกจากราชการ ฉะนั้น ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือน หรือตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ได้ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ได้บัญญัติให้อำนาจไว้ จึงต้องพิจารณาสั่งลงโทษย้อนหลังไปในวันที่ข้าราชการผู้จะถูกลงโทษยังรับราชการอยู่เพื่อให้คำสั่งลงโทษมีผลใช้บังคับไม่ว่าจะใช้บังคับได้แต่เพียงบางส่วนของระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งลงโทษก็ตามแต่อย่างไรก็ดี ต้องไม่สั่งลงโทษก่อนวันที่ปรากฏกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทำนองเดียวกับการสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามที่กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๘(พ.ศ. ๒๕๑๘)ฯ ข้อ ๑๒ (๔)^{๑๒} ได้บัญญัติไว้ คือ จะสั่งย้อนหลังไปก่อนวันพักราชการหรือวันให้ออกจาก

^{๑๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^{๑๒} ข้อ ๑๒ เมื่อได้สั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาแล้ว ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาเป็นประการใด ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ราชการไว้ก่อนไม่ได้

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๓๑

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่จะลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก แต่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา ๘๕ แล้วสั่งให้ออกจากราชการตามเหตุนั้นโดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการ ส่วนการดำเนินการตามมาตรา ๘๕ นั้น ถ้าเป็นกรณีที่จะสั่งลงโทษตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน การสั่งลงโทษดังกล่าวห้ามมิให้สั่งย้อนหลังไปก่อนวันพักราชการหรือวันให้ออกจากราชการไว้ก่อน